

მოდული 10

ძალადობრივ ექსტრემიზმზე რეაგირების
მცდელობების მონიტორინგი და შეფასება

ადაპტირებულია საქართველოსთვის

SEARCH FOR
COMMON GROUND

როგორია მონიტორინგისა და შეფასების **კომპონენტები** და რატომ არის ისინი მნიშვნელოვანი პროგრამის **შეფასებისთვის**?

- “მონიტორინგი - მონაცემების შეგროვების პროცესი სრული პროგრამის განმავლობაში, აღნიშნული პროცესის მანძილზე მარვენებლების შესაფასებლად და, საჭიროების შემთხვევაში, შესაბამისი ცვლილებების განსახორციელებლად.
- შეფასება - პროგრამის სისტემატიური შეფასება, მისი გავლენისა და ეფექტიანობის განსაზღვრის ნიშნულების, სტანდარტების და მიზნების საფუძველზე.”

კრისტინა გათი და სარა ვაიგერი, „FRAMEWORK FOR COUNTERING VIOLENT EXTREMISM (CVE) PROGRAMS: PRACTICAL GUIDANCE TO DESIGN, MONITORING, MEASUREMENT AND EVALUATION“, „HEDAYAH“-ს ცენტრი. ამ მოდულში წარმოდგენილი ყველა განმარტება მოყვანილია ან ადაპტირებულია მითითებული პუბლიკაციიდან.

ეთანხმებით თუ არა შემდეგ განცხადებას?

ძალადობრივ ექსტრემიზმთან გამკლავების მცდელობების მონიტორინგი და შეფასება საკმარისი აღმოჩნდა იმის გასაგებად, თუ რა მუშაობს ეფექტიანად ჩემს გარემოში.

რამდენად **რთულია** ძალადობრივ ექსტრემიზმთან გამკლავების პროგრამის **მონიტორინგი** და **შეფასება**?

- მონიტორინგი და შეფასება საკმაოდ ძვირადღირებულ ღონისძიებებს წარმოადგენს.
- ამასთან, მონიტორინგი და შეფასება წარმოადგენს ტექნიკური ხასიათის ღონისძიებებს და მოითხოვს სათანადო სწავლებასა და უნარებს.
- პროგრამის გავლენის შედეგები შესაძლოა არ იყოს თვალსაჩინო ხანმოკლე პერიოდში.
- პროგრამებს ყოველთვის არ მოიხსენიებენ „ძალადობრივ ექსტრემიზმთან გამკლავების“ სახელწოდებით.
- პროგრამებს ხშირად აქვს ბევრი შუალედური შედეგი, ეს ართულებს კონკრეტული შუალედური შედეგის დაკავშირებას კონკრეტულ საბოლოო შედეგთან და გავლენასთან.
- განსაკუთრებით რთულია ონლაინ-აქტივობების მონიტორინგი და შეფასება, როდესაც პროგრამა მიმდინარეობს ვირტუალურ რეჟიმში.

- გარეშე ფაქტორები აგრეთვე გავლენას ახდენს პროგრამის საბოლოო შედეგებსა და გავლენაზე.
- ამასთან ერთად, ცვლილებები ატარებს დინამიურ ხასიათს და ძალიან იშვიათად ვითარდება სწორხაზოვნად. ეს კი შეიძლება წინააღმდეგობაში მოვიდეს მონიტორინგის ინსტრუმენტებისა და ლოგიკური მოდელების უმრავლესობასთან.
- პროგრამის ცვლილების შემთხვევაში, მისი მონიტორინგი და შეფასება შეიძლება არ იყო მოქნილი.
- ქცევისა და განწყობის ცვლილებების გაზომვა მარტივი არაა.
- ძალადობრივი ექსტრემიზმი შედარებით იშვიათად გვხვდება, შესაბამისად, რთულია ცვლილებებზე დაკვირვება.

ჩვენ უნდა
გავითვალისწინოთ
მონიტორინგის და შეფასების
პროცესები პროგრამაში
შემუშავების ადრეული
ეტაპიდანვე.

მონიტორინგისა და შეფასების **სტრუქტურის** **შექმნა** ითვალისწინებს შემდეგ ელემენტებს:

- თეორიის ფორმულირება იმის შესახებ, თუ როგორ გამოიწვევს პროექტი, პროგრამა ან პოლიტიკა პოზიტიურ ცვლილებებს (რასაც ეწოდება „ცვლილებების თეორია“),
- სათანადო ამოცანების, მიზნების და აქტივობების განსაზღვრა, შემსრულებლების მიერ დასახული მიზნების მიღწევისა და ღონისძიებების შესრულების შეფასება,
- მონიტორინგისა და შეფასების განხორციელების დროისა და ფორმის განსაზღვრა,
- და მონიტორინგისა და შეფასებისთვის საჭირო რესურსების გამოყოფა.

ცვლილებების თეორია

დონისძიებებიდან წინასწარ განსაზღვრულ, შუალედურ შედეგებამდე, შემდგომ -საბოლოო შედეგებამდე და, ბოლოს, დაგეგმილ გავლენამდე არსებული მიზეზშედეგობრივი კავშირების განმარტება.

ცვლილებების თეორიის **მაგალითი**

- თუ რისკის წინაშე მყოფი [მოწყვლადი] ახალგაზრდები ჩათვლიან, რომ მათ გააჩნიათ საკმარისი უფლებამოსილება და შესაძლებლობა, შეცვალონ საკუთარი საზოგადოება მშვიდობიანი მექანიზმებით, მაშინ ისინი ნაკლებად იქნებიან მიდრეკილნი ძალადობრივი ექსტრემიზმის მხარდაჭერისკენ და/ან მასში ჩართვისკენ.
- თუ განსხვავებული ჯგუფის წევრები ისარგებლებენ საკუთარი შეხედულებების და სამომავლო ურთიერთობების სტრატეგიების ერთმანეთთან განხილვის შესაძლებლობით, [მაშინ] ისინი უფრო თოლერანტული იქნებიან ერთმანეთის მიმართ და ნაკლებად დაუჭერენ მხარს ძალადობრივ ექსტრემიზმს, სხვა იდენტობის ჯგუფებთან შედარებით უკირატესობის მოკოვების მიზნით.

აღნიშნული ცვლილებების თეორიები დამახასიათებელი ძალადობრივ ექსტრემიზმთან გამკლავების პროგრამებისთვის და შეფასებულია მშვიდობისმყოფელთა ალიანსის მიერ ნაშრომში „PEACEBUILDING APPROACHES TO PREVENTING AND COUNTERING VIOLENT EXTREMISM - ASSESSING THE EVIDENCE FOR KEY THEORIES OF CHANGE“.

შუალედური შედეგები

პროგრამის ფარგლებში განხორციელებული ღონისძიებების ან განეული მომსახურების გაგომვადი პროდუქტი (როგორც წესი, აღრიცხული რაოდენობრივი მონაცემების სახით), რომლებიც, ხშირ შემთხვევაში, ფიქსირდება განხორციელებული ღონისძიებების რაოდენობის მიხედვით.

შუალედური შედეგების მაგალითებია:

- მოწყვლადი ახალგაზრდების მიმართ განეული კონსულტაციები და ჩატარებული სწავლება;
- ადგილობრივი ინიციატივების დონეზე განხორციელებული პროექტები, შესაბამისი დაფინანსებითა და თქნიკური მხარდაჭერით;
- საინფორმაციო კამპანიის მომგადება თემის ლიდერებისათვის, რადიკალიზაციის პრევენციის მიზნით.

საბოლოო შედეგები

პროგრამის ფარგლებში განხორციელებული ღონისძიებების ან განეული მომსახურების საბოლოო შედეგი (როგორც წესი, აღრიცხული ხარისხობრივი გამოხატულების სახით), რომლებიც, ხშირ შემთხვევაში, გამოიხატება ქცევის ან დამოკიდებულების ცვლილებებით.

საბოლოო შედეგები შესაძლოა იყოს დაგეგმილი ან დაუგეგმავი.

დაგეგმილი საბოლოო შედეგების მაგალითებია:

- ძალადობრივ ექსტრემისტულ ჯგუფებს ჩამოშორებული წევრები 6-თვიანი მხარდაჭერის პროგრამის შემდეგ აღარ უბრუნდებიან ჯგუფს;
- საზოგადოება სულ უფრო მეტად ენდობა ადგილობრივ მთავრობას და სჯერა, რომ იგი იცავს მათ ინტერესებს;
- ოჯახის წევრები, რომლებიც შეშფოთებულნი არიან ნათესავის კოტენციური რადიკალიზაციით, ითხოვენ დახმარებას.

გავლენა

გაზომვადი ეფექტი ან ცვლილება, რომელსაც პროგრამა ახდენს სამიზნე მოსახლეობაზე (შეიძლება იყოს დაგეგმილი ან დაუგეგმავი, პირდაპირი ან არაპირდაპირი).

შეიძლება განისაზღვროს დონორების მიერ.

რომელი ტერმინის გამოყენებას ისურვებდით ძალადობრივ ექსტრემიზმთან გამკლავების პროგრამის ან პოლიტიკის გავლენის ამსახველ განცხადებაში?

როგორ ვახდენთ აღნიშნული ცვლილებების და ეფექტების გაზომვას?

მაჩვენებლები - ცვლილებების ტიპებისა და
კროცესების გაზომვა, როგორიცაა შეხედულებები,
ქცევები და ურთიერთობები.

არსებობს სხვადასხვა ტიპის **მარვენებლები**:

- ეფექტიანობის მარვენებლებით იზომება პროგრამის აღსრულება დაგეგმილ შედეგებსა და მიზნებთან მიმართებით.
- პროცესის მარვენებლები აფასებს ცვლილების პროცესის ხარისხს და არა მოქმედების შედეგებს.
- კონტექსტური მარვენებლების დახმარებით აკვირდებიან იმ გარემოში მომხდარ ძირეულ ცვლილებებს, სადაც ხორციელდება პროექტი. აღნიშნული ცვლილებები უკავშირდება ძალადობრივ ექსტრემიზმთან გამკლავების დინამიკას, რომელმაც შესაძლოა გავლენა მოახდინოს პროექტის ეფექტიანობაზე ან გამოავლინოს ახალი შესაძლებლობები.
- არაკირდაკირი მარვენებლები შეისწავლიან შესაბამის (თუნდაც არაკირდაკირი ხასიათის) ნიშნებს, რომლებიც მიაწიან, ჰქონდა თუ არა ადგილი კომპლექსურ ან რთულად გასაგომ ცვლილებებს.

რა ცვლილებების **დანახვა** გსურთ?

პარტნიორი
ორგანიზაციები

პროგრამის
ბენეფიციარები

თქვენი გავლენა
დაფიქრდით, რა გავლენის მოხდენა
გსურთ ძალადობრივ ექსტრემიზმზე

სისტემა

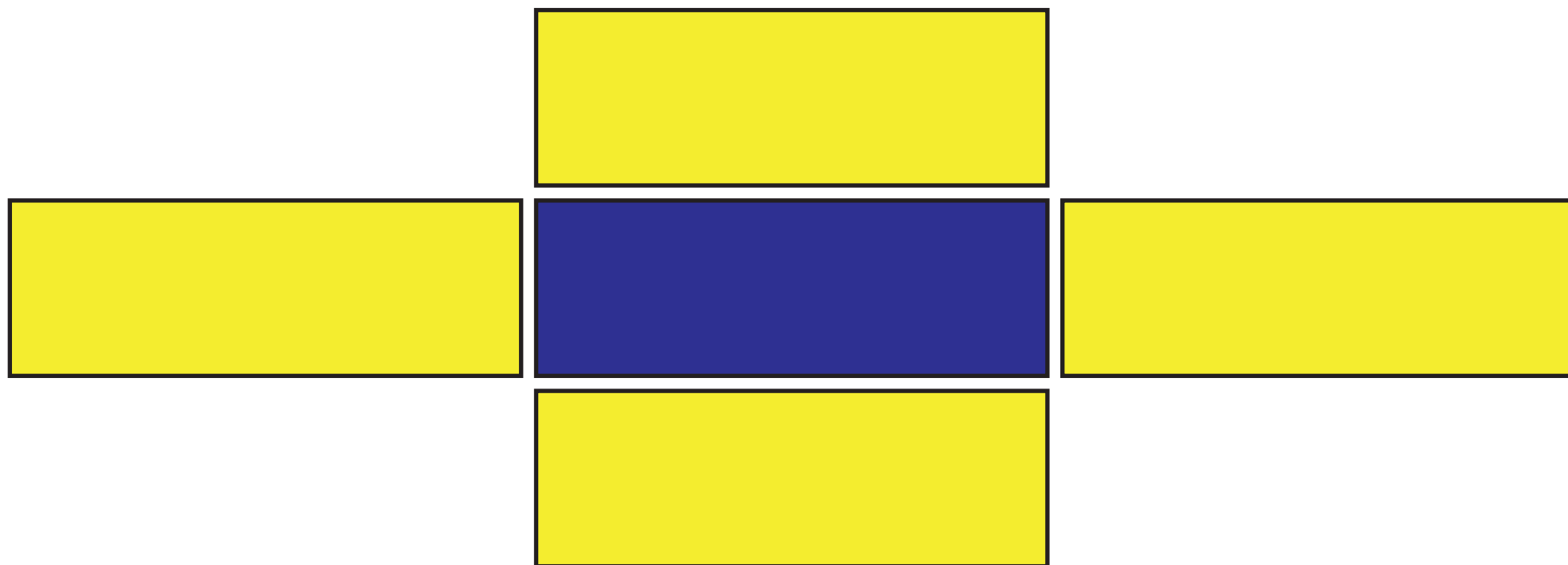
პროგრამის
პერსონალი

როგორ გარდამიქმნება თქვენი
გავლენის სქემა
ცვლილებების **თეორიად**?

ცვლილებების თეორია

ღონისძიებებიდან წინასწარ განსაზღვრულ, შუალედურ შედეგებამდე, შემდგომ - საბოლოო შედეგებამდე და, ბოლოს, დაგეგმილ გავლენამდე არსებული მიზეზშედეგობრივი კავშირების განმარტება.

ძალადობრივ ექსტრემიზმთან **გამკლავების** პროგრამების მონიტორინგისა და შეფასების მონინავა **მეთოდები:**

- დარწმუნდით, რომ პროგრამების მონიტორინგი და შეფასება იყოს:
 - დაფუძნებული თვალსაჩინო მიზნებზე, პრაქტიკული, მიღწევადი და სარგებლო.
- ღონისძიებების შემუშავების პროცესი დაიწყეთ საზოგადოების საჭიროებების და გარემოს განსაზღვრით.
- სათანადო ყურადღება დაუთმეთ კონფლიქტს და ყველა დონეზე გამოიყენეთ „ზიანის მიუყენებლობის“ (DO NO HARM) მიდგომა.
- ჩართეთ გენდერის საკითხი მონიტორინგისა და შეფასების თითოეულ ასპექტში.
- მხედველობაში მიიღეთ მოქნილობის პრინციპი, რაც მოგცემთ ახალი შესაძლებლობების გამოყენების ან თქვენი სამუშაოს ადაპტირების შესაძლებლობას, რისკების თავიდან აცილების მიზნით.
- მკაფიოდ ჩამოაყალიბეთ თქვენი ცვლილებების თეორია და ხშირად გადახედეთ მას იმისათვის, რომ შეინარჩუნოთ ყურადღება პროგრამის მიზნებზე.

ძალადობრივ ექსტრემიზმთან **გამკლავების** პროგრამების მონიტორინგისა და შეფასების მონინავა **მეთოდები**:

- შეფასებები უნდა ასახავდეს, კავშირშია თუ არა ისინი ერთანეთთან, ცვლილებების თეორიით გათვალისწინებული გზით.
- მონიტორინგისა და შეფასების პროცესში ჩართეთ ადგილობრივი მკვლევრები და კვლევითი ორგანიზაციები, რომლებიც კარგად იცნობენ გარემოს, საუბრობენ ადგილობრივ ენაზე და უკეთესი კომუნიკაცია აქვთ მონაწილეებსა და კარტნიორებთან, აგრეთვე კარგად ერკვევიან ძალადობრივ ექსტრემიზმთან გამკლავების სფეროში.
- დაიცავით მონიტორინგისა და შეფასების ღონისძიებების შედეგად თქვენს მიერ მოკოვებული მონაცემები.
- პროცესის შემუშავებისას ჩართეთ ხელისუფლების სტრუქტურები, ადგილობრივი მკვლევრები და პროგრამის კარტნიორები.
- კვლევის შედეგები გაუზიარეთ სხვებს, რათა დაეხმარათ მათ იმის გააზრებაში, თუ რა მუშაობს კარგად და რა არ მუშაობს მოცემულ გარემოში.

შეჯამება

- მონიტორინგი და შეფასება ხელს უწყობს ეფექტიანი მიდგომების განსაზღვრას ძალადობრივი ექსტრემიზმის პრევენციისა და მასთან გამკლავების პროცესში.
- ძალადობრივ ექსტრემიზმთან გამკლავების ღონისძიებების კომპლექსური და სენსიტიური ხასიათი ართულებს მონიტორინგისა და შეფასების პროცესს.
- სხვა სფეროები უზრუნველყოფენ მოსაზრებებს და გაკვეთილებს, თუ როგორ შეიძლება ძალადობრივ ექსტრემიზმთან გამკლავების ღონისძიებების მონიტორინგსა და შეფასებასთან დაკავშირებით არსებული ბარიერების გადალახვა.
- ძალადობრივ ექსტრემიზმთან გამკლავების ღონისძიებების ეფექტიანობის შეფასების ძალიან ბევრი რაოდენობრივი და თვისობრივი მეთოდი არსებობს.

